

Portret van Antoon Spinoy, ongedateerd. (Amsab-ISG, Gent)

Rechts: De wimpel die Spinoy als blijk van waardering kreeg voor zijn verdiensten tijdens de Spaanse burgeroorlog. (Amsab-ISG, Gent)

DE SPAANSE WIMPEL VAN DE MECHELSE SOCIALIST ANTOON SPINOY

Sven TUYTENS
journalist

Een van de meest recente aanwinsten van het Instituut voor Sociale Geschiedenis (Amsab-ISG) is een unieke driehoekige wimpel uit de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939). Jarenlang werd die met grote zorg bewaard door María del Pilar Carretón Escudero, een Castiliaanse uit Mechelen en dochter van Antonio Carretón.¹ Die werd samen met bijna 5130² Spaanse kinderen tussen 1937 en 1939 door Belgische families opgevangen.³ De kleine Antonio verbleef bij zijn naamgenoot Antoon Spinoy, de latere populaire socialistische burgemeester van Mechelen. Die ontving de handgemaakte wimpel in 1937 als blijk van waardering voor zijn bewezen diensten als beheerder van een groot republikeins oorlogshospitaal.

Jarenlang was Spinoy het boegbeeld van het Mechelse socialisme en nog steeds spreken de afstammelingen van de *niños de la guerra* met veel genegenheid en respect over de in 1967 overleden burgervader. Spinoy werd in 1906 in Mechelen geboren en groeide er op in een socialistisch milieu. Hij ging naar de 'col mojen', zoals de middelbare school toen in de Mechelse volksmond heette, maar behaalde geen diploma. Zijn politieke loopbaan begon hij in 1930 als federaal secretaris van de Belgische Werkliedenpartij (BWP) in Mechelen. Spinoy's eerste politieke mandaat was dat van provincieraadslid in 1936. Vanaf 1938 zetelde hij ook in de gemeenteraad van Mechelen.⁴ De mondelinge overlevering van afstammelingen van de oorlogskinderen schetst een zeer menselijk portret van Spinoy: bekommerd en innemend in familiekring, maar formeel en teruggetrokken in het openbare leven. Dit artikel geeft aan hoe de levens van twee vluchtelingenkinderen en dat van Spinoy tot lang na zijn dood met elkaar vervlochten blijven.

Belgisch socialisme in Spanje

Tijdens de Spaanse Burgeroorlog organiseerde Spinoy vanuit Mechelen de verzending van hulpgoederen naar republikeins Spanje. Dat waren ziekenwagens, medisch materieel, medicijnen en levenswaren bestemd voor El Belga, een internationaal militair hospitaal in de Valenciaanse gemeente Onteniente (Ontinyent in het Valenciaans). Het ambitieuze project, dat begin 1937 vorm kreeg, was een initiatief van de Socialistische Arbeidersinternationale (SAI) en het Socialistisch Internationaal Solidariteitsfonds (ISF). Topfiguren van de BWP, zoals de Brusselse volksvertegenwoordigers dr. Albert Marteaux en Isabelle Blume, de Gentse volksvertegenwoordiger August De Block en Antoon Spinoy, waren enkele van de drijvende krachten achter dat oorlogshospitaal. Spinoy nam ook een tijdje het beheer op zich. El Belga vervulde niet enkel een medische functie, maar moest ook wedijveren met de communisten van de Internationale Rode Hulp (IRH). Die genoten veel meer zichtbaarheid met hun uitgebreide netwerk van militaire hospitalen in republikeins Spanje.⁵

In de ogen van de socialistische militanten gingen de communisten in Spanje met de eer van de internationale solidariteit lopen, want Russische tanks en gevechtsvliegtuigen maakten meer indruk dan de medicijnen van het ISF. De Belgische bevolking had de indruk dat de Socialistische Arbeidersinternationale en de Internationale Vakbondsfederatie zich afzijdig hielden in het conflict. Dr. Albert Marteaux begreep die frustratie en vond dat de socialisten veel meer moesten doen. Hij was zodanig onder de indruk van de inzet van de communisten dat hij later de BWP verliet om lid van de communistische partij te worden. Spinoy had een andere mening en huiverde van de steeds grotere invloed

die de communisten in republikeins Spanje uitoefenden. Hij stak zijn diepe afkeer voor hen niet onder stoelen of banken. Wellicht liep de samenwerking tussen Marteaux en Spinoy in Onteniente daardoor niet van een leien dakje. Spinoy's ervaring in Spanje versterkte wellicht zijn anticommunistische opinies. Misschien zag hij in Spanje uit de eerste hand hoe het autoritair communisme langzaam maar zeker en met harde hand de socialisten en anarchisten wegdrukte. Spinoy bleef bijna zes maanden in Spanje. Toen zijn taak erop zat, bracht hij de ingekaderde wimpel mee naar Mechelen.⁶

Jarenlang waren de families Carretón en Spinoy burens in de Mechelse Koningin Astridlaan. Toen Gaby Jolive, Antoons echtgenote in de jaren 1980 naar de Botermarkt verhuisde, gaf zij de wimpel aan María del Pilar, die Gaby als haar grootmoeder beschouwde. María del Pilar wist niet goed wat ze met de wimpel moest aanvangen, waardoor die jarenlang onaangeroerd opgeborgen bleef. In de lente van 2019, na een lezing in Mechelen over Belgische solidariteit met de Spaanse republiek én El Belga, overhandigde María del Pilar mij de wimpel met de vraag of ik er een goede bestemming voor kon vinden.⁷ Ik wist dat dit soort vlaggen bestond, maar verwachtte nooit dat er één in Mechelen tevoorschijn zou komen. En voor zover mij bekend is de wimpel het enige wat overblijft uit de Spaanse periode van Spinoy. Volgens dochter Lea Spinoy gingen alle persoonlijke vooroorlogse documenten en foto's van haar

Staan achteraan op de foto: Antoon Spinoy en zijn echtgenote Gaby Jolive voor hun huis aan de Leuvense Vaart in Mechelen. Zittend: de moeder van Gaby (links) en haar stiefvader (rechts). Tussen hen staan Lea Spinoy en Antonio Carretón. De foto dateert vermoedelijk van 1938-39. (Privécollectie María del Pilar Carretón Escudero, Mechelen)

vader tijdens de Tweede Wereldoorlog verloren. Het leek mij dus een goed idee om de wimpel aan Amsab-ISG te schenken.

De Spaanse oorlogskinderen

De eerste groepen kinderen die uit Spanje vluchtten, kwamen voornamelijk uit Spaans Baskenland, maar er waren ook kinderen bij die uit Castilla y León, Cantabrië en de omliggende provincies naar Spaans Baskenland waren gevlucht. Antonio Carretón en Mariano Ruiz, de twee Mechelse oorlogskinderen in deze bijdrage, waren vanuit het dorp Arija in Castilla y León per vrachtwagen naar Santander gebracht om daar in te schepen in de Habana.⁸ Beide jongens reisden met de tweede groep 'Baskische' kinderen die op 20 mei 1937 in België arriveerde. Daar werd de groep eerst ondergebracht in socialistische vakantiehuizen aan de Belgische kust. Het exacte aantal kinderen dat in het voorjaar van 1937 in België aankwam (niet het totale aantal over de hele burgeroorlog) zou 3278 bedragen.⁹ In dat aantal zitten ook de Baskische kinderen die via het katholieke netwerk Baskisch Kinderwerk van kardinaal Van Roey naar België reisden. De kinderen kwamen met de eerste grote uittochten tussen maart en september 1937, die samenvielen met de vluchtelingenstromen, geprovoceerd door de oprukkende franquistische troepen na de val van het Noordelijke Front. Tussen januari en februari 1939, na de val van het Catalaanse Front, kwam een tweede gigantische exodus op gang.¹⁰

María del Pilars vader, Antonio Carretón, was 12 jaar toen hij in de lente van 1937 vanuit Arija in Castilla y León naar Mechelen kwam. Tijdens de oorlog was zijn familie vanuit Salazar de Amaya in Castilla y León naar het noorden gevlucht. Antoon Spinoy en zijn vrouw Gaby Jolive werden zijn pleegouders.

Antonio Carretón en Mariano Ruiz werden in 1937 vanuit het dorp Arija in Castilla y León per vrachtwagen naar Santander gebracht om daar in te schepen in de 'Habana'. (Privécollectie Sven Tuytens, Madrid)

In het begin was er een taalbarrière, maar toen Spinoy terug uit Spanje kwam, sprak hij vlot Spaans. Tot zijn grote verbazing kon Antonio zijn pleegvader nu ook in het Nederlands te woord staan.

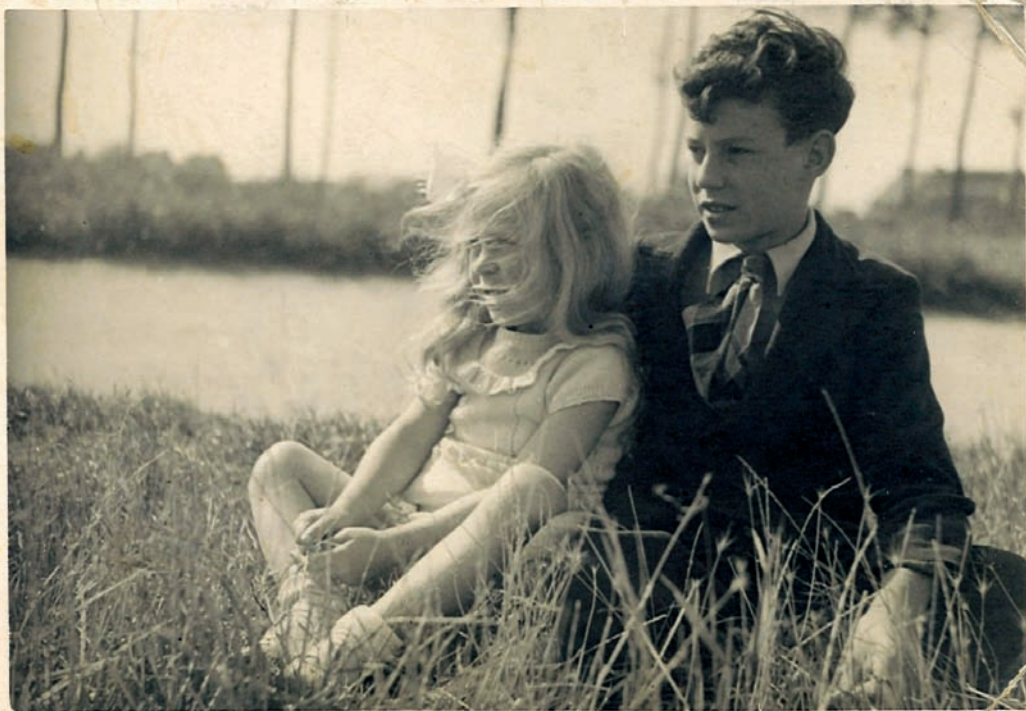
Pauline Spinoy, de oudste zus van Antoon, zorgde voor Armando, een jongetje uit de buurt van Bilbao. Jeanne De Hert, de latere secretaresse van Spinoy, nam Afrodísia, een meisje uit Arija in huis. Na de Spaanse Burgeroorlog werden de meeste Spaanse kinderen naar hun families teruggestuurd.¹¹ Antonio Carretón keerde in november 1939¹² terug naar huis, waar zijn familie in schrijnende ellende verkeerde. Zijn vader Hipólito was

tijdens de oorlog, in september 1937, te Arija aangehouden en tot twaalf jaar 'en een dag' cel veroordeeld. Door die 'extra dag' kon de straf verlengd worden en wist de veroordeelde nooit wanneer zijn of haar lijdensweg tot een einde zou komen. Antonio's aan astma leidende moeder Julita López kwam alleen te staan met een kroost van zeven kinderen. Twee van hen stierven aan griep. Antonio's schoonbroer Emilio Rodríguez was aangehouden en op 18 september 1938 gefusilleerd. Zijn lichaam werd nooit teruggevonden. Uiteindelijk verhuisde heel de familie terug naar Salazar de Amaya, het dorp waar zij oorspronkelijk vandaan kwam.

De 'geest van Zandhoven'

In 1939 werd Spinoy gemobiliseerd en tijdens de Achttiendaagse Veldtocht krijgsgevangen gemaakt. In 1941 trad hij toe tot het verzet en werd hij lid van de Vlaamse Centrale van de illegale socialistische partij. In september van datzelfde jaar vond op het kleine landgoed van senator Edward Van Eyndonck in Zandhoven een eerste contactvergadering plaats, waaruit het bestuur van de Vlaamse Centrale ontstond. Vanaf dan is sprake van de 'geest van Zandhoven', een sterke band onder oorlogskameraden die door de jaren heen soms scherpe meningsverschillen kon overstijgen.¹³

Lea Spinoy en Antonio Carretón aan de Leuvense Vaart in Mechelen. Vermoedelijk in 1938-39. (Privécollectie: María del Pilar Carretón Escudero, Mechelen)

Na de bevrijding werd Spinoy Vlaams secretaris van de Belgische Socialistische Partij (BSP)¹⁴ en lid van de bestendige deputatie van Antwerpen. Toen zijn vriend en mentor Désiré Bouchery¹⁵ aan de gevolgen van diens gevangenschap in Breendonk overleed, moest Spinoy al na twee maanden ontslag nemen als bestendig afgevaardigde. Hij nam de mandaten van Bouchery over, waardoor hij eensklaps partijleider, volksvertegenwoordiger en burgemeester van Mechelen werd. In de BSP werd hij onmisbaar om de communisten zo snel mogelijk af te blokken. Terwijl die in België politiek versterkt uit de oorlog waren gekomen, gleden ze vanaf 1946-1947 af naar een gemarginaliseerde positie.

Na de oorlog zette de groep socialisten die tijdens de bezetting in Zandhoven aan de heropbouw van de partij had gewerkt, de toon in Vlaanderen: met onder meer Achiël Van Acker, Edward Anseele jr. en Alfons Vranckx (die al voor 1940 volksvertegenwoordigers waren), Louis Major, Jos Van Eynde en Antoon Spinoy. Deze 'Zandhovengeneratie' zou de volgende dertig jaar het Vlaamse socialisme leiden. Bijna allen zouden minister worden.¹⁶

Op 14 november 1944 deed Spinoy zijn intrede in de Kamer – hij zou Kamerlid blijven tot aan zijn dood. Spinoy werd voor het eerst minister in de vierde naoorlogse regering-Van Acker (april 1954-juni 1958). Het was de eerste keer sedert 1830 dat de portefeuille van Landsverdediging werd toevertrouwd aan een socialistisch minister. Ook opmerkelijk was dat iemand die geen enkele diplomatieke ervaring had, geen enkele rang in het leger had bekleed en ook geen naam in het bedrijfsleven had gemaakt, het toen zo ver kon schoppen.¹⁷

In de regering-Lefèvre-Spaak (april 1961-mei 1965) werd Spinoy minister van Economische Zaken en Energie. Premier Theo Lefèvre (CVP) stond toen aan het hoofd van

een allesbehalve vanzelfsprekende CVP-BSP-coalitie. Kort daarvoor had België aan de rand van een burgeroorlog gestaan, door de socialistische oppositie tegen de zogenaamde Eenheidswet van de regering-Eyskens.

De botte toon die Spinoy tijdens minister-raden gebruikte, was niet naar de zin van Lefèvre. Die probeerde hem meermaals op zijn plaats te zetten met de volgende woorden: 'Laat uw slechtgezindheid in Mechelen en wees hier een beetje meer coöpererend.'¹⁸ Na Spinoy's overlijden schreef gewezen Eerste Minister Paul-Henri Spaak in 1968 het volgende: 'Men heeft van hem gezegd dat hij een slecht karakter had. Hij was ongetwijfeld autoritair en gepassioneerd, hij aarzelde niet om over andere personen een streng oordeel uit te spreken, maar zijn verstandelijke eerlijkheid was volledig. Na de meest levendige discussies bleef bij hem geen enkel spoor van wrok over.'¹⁹

Ondanks een politieke loopbaan op nationaal niveau profileerde Spinoy zich vooral op gemeentelijk vlak. Op enkele onderbrekingen na was hij bijna dertien jaar burgemeester van Mechelen. Naast het uitrollen van een opmerkelijk industrialisatiebeleid nam hij ook belangrijke initiatieven op sociaal-cultureel gebied. Onder zijn impuls kreeg Mechelen onder meer een van de eerste culturele centra van het land. Het Cultureel Centrum Antoon Spinoy werd in gebruik genomen in 1958, lang vooraleer het begrip 'cultureel centrum' bestond.²⁰

Terugkeer van de verloren pleegzoon

In de late jaren 1940 begon Antonio Carretón plannen te maken om naar België te emigreren. Hij was ondertussen getrouwd met Concepción Escudero en had het moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. In april 1948

Antonio Carretón en Concepción Escudero in 1947, vlak voordat ze huwden in Salazar de Amaya in Castilla y León.
(Privécollectie María del Pilar Carretón Escudero, Mechelen)

schreef hij naar de Belgische ambassade die hem aanraadde om rechtstreeks contact op te nemen met de burgemeester van Mechelen. In mei 1948 kreeg hij een persoonlijk antwoord van Spinoy. Die schreef dat het toen geen goed moment was om werk te zoeken en raadde hem aan om wat geduld te oefenen.

Lea Spinoy, de dochter van Antoon, en haar echtgenoot beslisten om Antonio in 1961 te gaan bezoeken. Haar vader had gezworen om geen stap meer in Spanje te zetten zolang dictator Franco daar aan de macht was.

In die periode kregen Antonio en zijn vrouw door Spinoy's toedoen een werkvergunning en konden ze naar België komen. Maar het duurde nog een jaar, tot 1962, voor de Spaanse overheid Antonio, Concepción en dochtertje María del Pilar liet vertrekken. María del Pilar was toen 10 jaar. Ze namen eerst de trein tot Irún. Daarna moesten ze naar Santander om er hun papieren op te halen. De afspraak was

dat Spinoy hen in het Franse grensstadje Hendaye zou gaan halen. De laatste meters tussen Spanje en Frankrijk legde de familie te voet af. María del Pilar herinnert het zich alsof het gisteren was: 'Aan de Franse kant van de brug stonden Antoon en Gaby ons op te wachten. Spinoy was toen minister van Economische Zaken en Energie. Hij was met zijn zwarte ambtswagen gekomen en de ministerplaat was duidelijk zichtbaar. Zoiets deed Spinoy niet voor zijn eigen gebruik, maar het was een manier om indruk te maken op de Spaanse douaniers. Spinoy was een reus in vergelijking met mijn vader. Hij omhelsde hem zo stevig dat mijn vader gewoon van de grond getild werd. Op de achterbank van de grote auto had Gaby voor mij een speelpop klaargelegd. We reisden door Frankrijk en overnachtten in een hotel. De volgende morgen zag ik Spinoy die al fluitend de voorruit van zijn auto aan het poetsen was. Eens in Mechelen merkten

FOTO-SON
ARTS-PHOTO

we dat alles tot in de details voorbereid was. Spinoy had voor ons een huis gehuurd, helemaal gemeubeld. Gaby trok een kast open die vol conserven zat en gaf mijn moeder de raad om goed te eten omdat het in België in de winter heel koud kon zijn. De volgende dag kon mijn vader aan de slag gaan bij Ragheno, een Mechels assemblagebedrijf van Peugeot. Daar werkte Mariano Ruiz, ook een *niño de la guerra*. Mijn vader had het geluk dat Mariano zijn taken er in het weliswaar wat gebrekkig Spaans kon uitleggen. In tegenstelling tot Antonio was Mariano sinds 1937 nooit naar Spanje teruggekeerd en hij was dus niet zo vlot in zijn moedertaal.²¹

Een dienstwagen voor de familie Ruiz ²²

In 1937 arriveerde, samen met Antonio Carretón, ook de 8-jarige Mariano Ruiz²³ uit Barruelo de Santullán, een dorp nabij Palencia in Castilla y León. Mariano kwam in Mechelen niet bij socialisten terecht, maar bij Cyriel Scheltiens, de communistische uitbater van het volkscafé De Nieuwe Buiten aan de Battelsesteenweg. Mariano had nog een broer, Emiliano, en drie jongere zussen, Rosario, Ombelina en Oliva, die allemaal bij verschillende pleegfamilies in de buurt van Luik terechtkwamen.

De jaarlijkse grote kermis in Mechelen waarvan het schietkraam toen op de Grote Markt stond. Dat was erg populair, onder meer door de prijs: wanneer je in de roos schoot werd er automatisch een polaroidfoto genomen die je gratis meekreeg. De schutter is Manuel Ruiz Ramírez, gewezen mijnwerker uit Barruelo de Santullán (typisch steeds met zijn beret wanneer hij buitenshuis ging). Links van hem: zijn oudste zoon Emiliano Ruiz Unquera en rechts achter hem zijn andere zoon Mariano Ruiz Unquera. Manuel was een geoefend schutter want velen van de mijnwerkers gingen in hun jonge jaren jagen in de Monte Palentino. Bij het uitbreken van de Spaanse burgeroorlog maakten ze deel uit van de UGT-milities die zich in de bergen terugtrokken om de nationalistische te bekampen. (Privécollectie Vincent Scheltiens Ortigosa, Antwerpen)

Voor de kinderen was het verschrikkelijk dat ze ver van hun ouders en in een vreemd land op de koop toe afscheid moesten nemen van hun broers en zussen. Manuel Ruiz Ramírez, Mariano's vader, was mijnwerker en lid van de vakbond Union General de Trabajadores (UGT). Na het einde van de Spaanse Burgeroorlog werd hij het slachtoffer van de onverbiddelijke repressie van de Franco-dictatuur en werd hij veroordeeld tot jarenlange dwangarbeid. Door toedoen van Antoon Spinoy kon hij in 1960 naar België emigreren. Pas na 23 lange jaren werd de hele familie eindelijk herenigd.

Zijn zoon had intussen de familienaam Scheltiens van zijn pleegfamilie gekregen. Dankzij de contacten van Cyriel ging hij in 1945, op zijn vijftiende, in de leer bij Van der Heyden – ook een communist – die aan de Wollemarkt een bedrijf had van algemene elektriciteitsartikelen en herwinding van motoren. Mariano, die elektricien en verantwoordelijke van de bobinnage-afdeling werd, bleef er tot 1960. Vervolgens deed hij bandwerk bij Ragheno en schakelde hij er over naar onderhoudstaken. Zijn visie op Spinoy was dubbel: aan de ene kant had hij respect voor Spinoys inzet voor de Spaanse republiek, aan de andere kant stoorde het rabiate anti-communisme van Spinoy hem. Toch zou de minister er niet alleen voor zorgen dat zijn vader naar België kon komen, in 1962 zette hij ook zijn zwarte dienstwagen in. Deze keer niet voor een rit van Mechelen naar Hendaya en terug, maar wel om Mariano zelf uit de rats te helpen. Die stond in oktober 1962 op het punt om samen met zijn vrouw en pasgeboren zoontje Vincent van de Stenenmolenstraat naar Geerdégem-Schonenberg te verhuizen.

Antonio Carretón vertelde dat nieuws aan Antoon Spinoy die meteen opmerkte: 'Maar hoe gaan die dat doen, Mariano heeft toch geen auto? Dat is toch niet te doen met een

pasgeboren kind. Verwittig Mariano dat ik zijn familie zal verhuizen.' Ondertussen draaide de roddelmolen in Geerdegem-Schonenberg al op volle toeren en werd er met een zekere argwaan gefluisterd over 'Spanjaarden die in de straat kwamen wonen'. Vincent voegt daaraan toe: 'Begin jaren 1960 klonk dat zoals men vandaag zou zeggen dat er "moslims" in de straat komen wonen.' De verrassing was groot toen de buurtbewoners plots de ministerslee van Spinoy voor het bescheiden arbeidershuisje van 'de Spanjaarden' zagen stoppen. De rijzige chauffeur, die de familie tot aan de voordeur vergezelde, was niemand minder dan 'mijnheer de minister' zelf. Mariano zou later geamuseerd opmerken: 'Spinoy mag dan wel een communistenvreter zijn, hij is ook een heel schone mens.'

Politiek en tweedeklassenvoetbal

Vincent en María del Pilar zijn het erover eens: burgemeester Spinoy had het goed voor met de gewone mens en kende zijn stad als geen ander. María del Pilar zegt daarover: 'Spinoy was eigenlijk stuurs in de omgang wat hem niet belette om te zorgen voor het volk, maar een echte volksmens was hij niet. In familieverband kon hij innemend zijn, maar niet naar de buitenwereld toe.'

Volgens Vincent 'sneed Spinoy overal lintjes door, nam hij deel aan geanimeerde kaartavonden en ging hij op zondagen naar de Racing [Koninklijke Racing Club Mechelen], de voetbalploeg van de BSP die in het gemeentewonderwijs haar aankomend voetbaltalent ging zoeken. Aartsrivaal K.V. Mechelen was de ploeg van de CVP die haar jonge voetballertjes in de katholieke scholen ronselde.'

De groen-witten van Racing stonden pal tegenover de rood-gelen van K.V. In de winter moest je toen als kind goed nadenken over de kleur van je sjaal voor je naar de lagere

school vertrok, want in die periode was je begeistert Racing- of K.V.-supporter. Andere opties waren er niet. Beide rivalen 'sjotten' jarenlang in tweede klasse. De stadsderby's tussen de twee Mechelse clubs brachten zelfs in derde klasse duizenden opgewonden supporters op de been, soms met hevige rellen tot gevolg. De families Carretón en Ruiz waren uiteraard overtuigde Racing-supporters. Antonio Carretón had zelfs zijn vaste stek op de tribune. Over Spinoy zegt María del Pilar: 'Na de match was Spinoy wel in de kantine van de Racing te zien waar hij gezellig een pint dronk, maar cafébezoek was niet aan hem besteed. Enkel op 1 mei ging hij na de optocht met de familie naar het Volkshuis.'

Ook op chique recepties op het Mechelse stadhuis mochten de *niños de la guerra* van de partij zijn. María del Pilar vertelt dat haar vader zich daar een beetje onwennig voelde, maar dat hij het enorm op prijs stelde dat zijn pleegvader het nooit verzuimde om hem uit te nodigen.

In 1965 bereikte Spinoy het hoogtepunt van zijn politieke loopbaan. Hij werd vicepremier, belast met de coördinatie van het economisch beleid in de regering-Harmel-Spinoy (juli 1965-februari 1966).

Toen Spinoy in 1967 overleed, kwamen verschillende *niños de la guerra* hem een laatste groet brengen. Mariano Ruiz was er ook, samen met de toen 5-jarige Vincent, die te klein was om te zien wat er allemaal gaande was. Meer dan vijftig jaar later herinnert die zich wel een detail. Tussen de benen van de volwassenen herkende hij iets vertrouwds: de vlag van Racing Mechelen.

Spaans-republikeins Mechelen

Begin jaren 1970, toen het einde van het regime van dictator Franco in zicht kwam,

werd in Mechelen een *peña democrática* opgericht, waar communisten en socialisten van Spaanse origine samenkwamen. Er werd geld ingezameld om Spaanse politieke vluchtelingen en hun families te helpen. Tijdens deze bijeenkomsten werden niet zozeer hevige politieke discussies gevoerd, eerder boden ze een gelegenheid om als republikeinse familie gezellig samen te zijn en veel sigaretten te roken. De families Carretón en Ruiz kwamen niet in het Spaanse cultuurcentrum, dat vanuit het (franquistische) consulaat en de ambassade gecontroleerd werd en waar de meeste Spaanse migranten vertoefden. Een deel van die Spanjaarden was apolitiek, anderen dweepten met het nationaalkatholicisme van Franco. Dat was niet het soort gezelschap waarbij de oorlogskinderen en hun gezinnen zich thuis voelden.

De wimpel van Spinoy blijft tot nu een stille getuige van de diepe waardering van Spaanse republikeinen voor een mooi staaltje van Belgische internationale solidariteit en voor de persoonlijke inzet van een burgemeester die zich sterk verbonden voelde met de zeer jong gestorven Tweede Spaanse Republiek.

- 1 Antonio CARRETÓN LÓPEZ werd geboren op 5 juli 1924 in Arijia in Castilla y León.
- 2 Alicia ALTED VIGIL & Josefina CUESTA BUSTILLO, *El exilio español de la guerra civil: los niños de la guerra*, Madrid: Fundación Francisco Largo Caballero / Ministerio de Cultura, 1995, p. 23. Publicatie naar aanleiding van een tentoonstelling.
- 3 Adrián BELL, *Sólo serán tres meses: los niños vascos refugiados en el exilio*, Barcelona: Plataforma, 2011; Dorothy LEGARETTA, *The Gernica Generation. Basque refugee children of the Spanish Civil War*, Reno: University of Nevada, 1987.
- 4 PPA2 1921-2006 Antoon SPINOY. In: *ODIS*, www.odis.be/lnk/PS_36115, laatst gewijzigd op 06/06/2006.
- 5 Sven TUYTENS, *Las Mamás Belgas, de onbekende strijd van jonge vrouwen uit België en Nederland tegen Franco en Hitler*, Tiel: Uitgeverij Lannoo, 2017, pp. 37 en 93.

- 6 Hugo ADRIAENSENS, Antoine Spinoy: volksvertegenwoordiger op arrondissementenvlak, partijleider in kleine gemeenten. In: *Socialistische Standpunten*, Brussel, Emile Vandervelde-Instituut, 1968, p. 19.
- 7 Interview met María del Pilar Carretón Escudero door Sven Tuytens, Mechelen, 27/03/2019.
- 8 Jesús J. ALONSO CARBALLÉS. 1937. *Los niños vascos evacuados a Francia y Bélgica. Historia y memoria de un éxodo infantil, 1936-1940*, Bilbao: Asociación de Niños Evacuados el 37, 1998, p. 261, ongenummerde bijlage *Listado general de los niños vascos refugiados en Francia y Bélgica*, vanaf p. 520.
- 9 ANV FSA S.K.338 C. 7. Rapport van het departement van sociale bijstand van de Baskische regering (Departamento de Asistencia Social del Gobierno Vasco), december 1937.
- 10 Emilia LABAJOS PÉREZ & Fernando VITORIA GARCÍA, *Los niños españoles refugiados en Bélgica (1936-1939)*, Namen: Asociación de los niños de la guerra, 1997, p. 31.
- 11 Van de 5130 Spaanse kinderen die naar België kwamen, werden er na de Spaanse Burgeroorlog 3798 gerepatriëerd. Zie: Alicia ALTED VIGIL & Josefina CUESTA BUSTILLO, *El exilio español [...]*, p. 23.
- 12 Jesús J. ALONSO CARBALLÉS. 1937. *Los niños vascos evacuados [...]*, vanaf p. 520.
- 13 Nic BAL, De illegale partij van 1940 tot 1944. In: *S.M. Ontwikkeling*, nr. 144, Antwerpen, www.marxists.org, laatst gewijzigd op 07/07/2009, laatst geraadpleegd op 17/07/2019.
- 14 In 1978 (1980) splitste de Belgische Socialistische Partij in de (Vlaamse) Socialistische Partij en de (Waalse) Parti Socialiste.
- 15 Désiré Jacques Romain BOUCHERY (Gent, 18/11/1888-Mechelen, 06/11/1944).
- 16 Harry VAN VELTHOVEN, *Bevriende vijanden, hoe de Belgische socialisten uit elkaar groeiden*, Antwerpen: Uitgeverij Polis, 2019, p. 190.
- 17 Dore SMETS, Antoine Spinoy, verteld door Dore Smets. In: *Socialistische Standpunten*, Brussel: Emile Vandervelde-Instituut, 1968, p. 18.
- 18 Francis MONHEIM, Antoine Spinoy au 16 rue de la loi? In: *Spécial*, Brussel: Editions ACC, 06/05/1965, p. 10.
- 19 Paul-Henri SPAAK, Antoine Spinoy: mens en vriend. In: *Socialistische Standpunten*, 1968, p. 3.
- 20 PPA2 1921-2006 Antoon SPINOY. In: *ODIS*, www.odis.be/lnk/PS_36115, laatst gewijzigd op 06/06/2006.
- 21 Interview met María del Pilar Carretón Escudero door Sven Tuytens, Mechelen, 27/03/2019.
- 22 Interview met Vincent Scheltiens Ortigosa (zoon van Mariano Ruiz Unquera) door Sven Tuytens, Madrid-Antwerpen, 20/08/2019.
- 23 Mariano Ruiz Unquera werd geboren op 07/12/1928.